

Opdrachtgever

IWI

Inspectie Werk en Inkomen
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

IWI

Onderzoek

*Dienstverlening van CWI en sociale
dienst aan voortijdige schoolverlaters in
acht gemeenten: nota van bevindingen*

Startdatum – 1 mei 2007

Einddatum – 1 mei 2007

Categorie

*Toezicht en functioneren van sociale
zekerheid*

Dienstverlening van CWI en sociale dienst aan voortijdige schoolverlaters in acht gemeenten

Conclusie

CWI en sociale dienst van de gemeente maken deel uit van een keten (werk-inkomen), die er mede voor kan zorgen dat zoveel mogelijk jongeren alsnog een startkwalificatie halen en dat zij vervolgens toch een baan vinden. De inspectie heeft onderzocht of CWI en de sociale diensten van de gemeenten hun rol in die keten vervullen. Bij acht gemeenten heeft de inspectie onderzocht op welke wijze CWI en sociale diensten voortijdige schoolverlaters ondersteunen. De casestudies bestonden uit diepte-interviews met betrokkenen en bestudering van lokale beleidsdocumenten, een beperkt aantal dossiers van bijstandsgerechtigden en informatie uit de registratiesystemen van CWI en gemeenten. Bron: Bibliotheek SZW

Link naar bestand

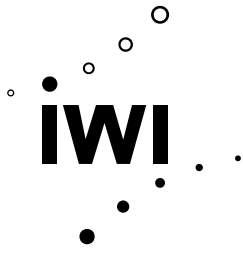
<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/ndish6ej>

Dienstverlening van CWI en sociale dienst aan voortijdige schoolverlaters in acht gemeenten

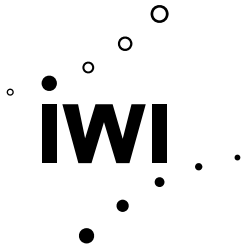
Nota van bevindingen

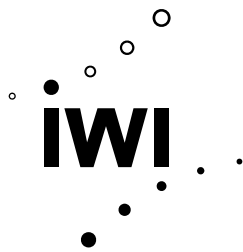

Dienstverlening van CWI en sociale dienst aan voortijdige schoolverlaters in acht gemeenten

Nota van bevindingen

N 07/10, mei 2007

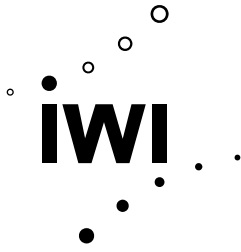

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Voortijdige schoolverlaters	5
1.2	Onderzoek	8
1.3	Toezichtkader	9
2	Beleid van CWI en gemeenten	11
2.1	Gedecentraliseerd rijksbeleid	11
2.2	School boven werk boven uitkering	13
2.3	Alle voortijdige schoolverlaters bekend en geholpen	15
3	Uitvoering door CWI en gemeenten	19
3.1	School boven werk boven uitkering	19
3.2	Alle voortijdige schoolverlaters zijn bekend en worden geholpen	20
4	Conclusies	23

Bijlage caseverslagen

1. Grote gemeente in de Randstad met hoge jeugdwerkloosheid
2. Grote gemeente in de Randstad met lage jeugdwerkloosheid
3. Grote gemeente buiten de Randstad met hoge jeugdwerkloosheid (1)
4. Grote gemeente buiten de Randstad met hoge jeugdwerkloosheid (2)
5. Kleine gemeente buiten de Randstad met lage jeugdwerkloosheid
6. Kleine gemeente in de Randstad met hoge jeugdwerkloosheid
7. Kleine gemeente in de Randstad met lage jeugdwerkloosheid
8. Kleine gemeente buiten de Randstad met hoge jeugdwerkloosheid

1 Inleiding

1.1 Voortijdige schoolverlaters

Jaarlijks verlaten tienduizenden jongeren zonder diploma het voortgezet onderwijs. Vooral het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO) en het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) kennen veel uitvallers. Voortijdig schoolverlaten wordt beschouwd een belangrijk maatschappelijk probleem. Jongeren die zonder goede kwalificaties aan het werk willen komen, hebben minder kans op een baan en als ze een baan hebben lopen ze een groter risico op werkloosheid. Ongeveer 85 procent van de jongeren met een startkwalificatie vindt een baan tegenover 68 procent van de jongeren zonder startkwalificatie. Uit een recent onderzoek van de Raad voor Werk en Inkomen bleek overigens dat een startkwalificatie niet voor alle sectoren relevant is en je dus ook zonder startkwalificatie op de arbeidsmarkt terecht kunt.¹ Volgens het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) blijkt dat voortijdige schoolverlaters drie keer meer kans hebben om werkloos te raken en zes keer meer kans hebben om in de criminaliteit verzeild te raken dan jongeren met een diploma.²

CWI en de sociale dienst van de gemeente maken deel uit van een keten (werk-inkomen), die er mede voor kan zorgen dat zoveel mogelijk jongeren alsnog een startkwalificatie halen en dat zij vervolgens toch een baan vinden. Voor schooluitvallers geldt daarmee het doel 'school boven werk boven uitkering'. De inspectie heeft onderzocht of CWI en de sociale diensten van de gemeenten hun rol in die keten vervullen. Het gaat daarbij om jongeren die zich melden voor werk en/of een uitkering en een afbakening tot de groep 18 tot 23 jaar. (niet leerplichtige jongeren). Bij 18 jaar bestaat in beginsel recht op bijstand en veel gemeenten hanteren de leeftijd van 23 jaar voor de doelgroep jongeren.

Voortijdige schoolverlaters

Voortijdig schoolverlaten is in Nederland gedefinieerd als het niet halen van een startkwalificatie, dat is een diploma van havo, vwo of niveau 2 van het mbo.³ In het Nederlandse onderwijs- en arbeidsmarktbeleid wordt de startkwalificatie gezien als het minimale niveau dat nodig is om voldoende toegerust de arbeidsmarkt te betreden en om zich gedurende de beroepsloopbaan verder te kunnen ontwikkelen.⁴ *Voortijdige schoolverlaters* zijn jongeren van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie die ten minste een maand zonder geldige redenen hebben verzuimd om onderwijs te volgen en/of niet meer bij een onderwijsinstelling als deelnemer staan ingeschreven.⁵

---

¹ RWI, Het instroomniveau voor schoolverlaters op de arbeidsmarkt, juli 2006.

² Persbericht, ministerie van onderwijs, 23 april 2007.

³ Er is geen eenduidige definitie voor voortijdig schoolverlaten. De hier genoemde definities zijn die, die we in het kader van dit onderzoek hanteren.

⁴ M. van der Steeg en D. Webbink; CPB Document Voortijdig Schoolverlaten in Nederland; omvang, beleid en resultaten, februari 2006, p.9.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 558, nrs. 1-2.

Volgens de hiervoor aangegeven definitie waren er bij de laatste telling in 2006 ongeveer 57.000 schooluitvallers in Nederland, iets minder dan in de jaren daarvoor. Van de gehele beroepsbevolking hebben 1,85 miljoen personen geen startkwalificatie⁶. Uit de Enquête Beroepsbevolking 2002-2005 (CBS) bleek dat 65 procent van de voortijdige schoolverlaters werkte, de meeste in een vast dienstverband. Van de voortijdige schoolverlaters die niet werkten stond slechts een op de zes ingeschreven bij CWI. Bij voortijdige schoolverlaters is relatief vaak sprake van een complexe en meervoudige problematiek. De jongeren missen niet alleen een startkwalificatie, maar hebben ook vaak problemen in de gezinssituatie en met schulden en verslavingen. Dat maakt het extra moeilijk om de jongeren te helpen.

Moment van schooluitval en arbeidsmarktpositie

Driekwart van de nieuw geregistreerde voortijdige schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs kwam in het schooljaar 2003/2004 uit het VMBO (zie Van Tilborg en Van Es, 2005). Onderzoek van Reker e.a. (2005) laat daarnaast zien dat voortijdig schoolverlaten ook relatief gezien vaker voorkomt bij het VMBO dan bij de HAVO of het VWO.

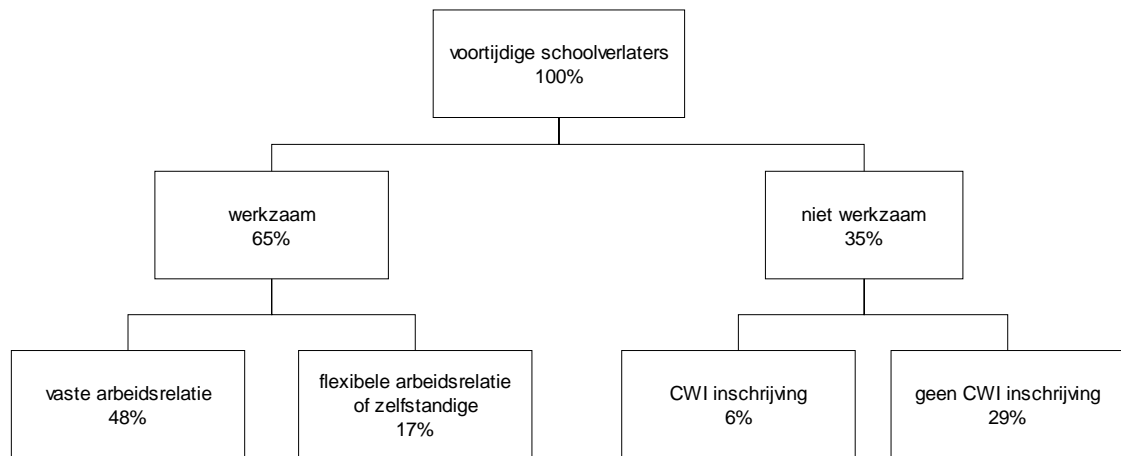
Uit het onderwijsverslag 2002/2003 (Onderwijsinspectie, 2004) blijkt voorts dat het merendeel van de voortijdige schoolverlaters van het VMBO uit de laagste leerweg – de basisberoepsgerichte leerweg – afkomstig is. De aandelen voortijdige schoolverlaters afkomstig uit de kaderberoepsgerichte leerweg en de theoretische leerweg bedragen ieder circa 20 procent.

Wat betreft het moment van uitval in het VMBO valt op dat uitval het vaakst voorkomt in de laatste twee leerjaren: bijna de helft vertrekt voortijdig uit het derde leerjaar, een kwart verlaat in het vierde leerjaar het VMBO zonder diploma.

Ook in het MBO vindt uitval relatief gezien het meest plaats op het laagste niveau, het niveau van de assistent-opleidingen. De slaagkans op dit niveau is grofweg twee keer zo laag als op de overige drie niveaus (niveau 2, 3 en 4). Ook onderzoek van de Onderwijsinspectie toont aan dat uitval in het MBO relatief vaker voorkomt op het niveau van de assistent-opleidingen, vooral in de beroepsopleidende leerweg (BOL). In de beroepsopleidende leerweg verliet in het schooljaar 2002-2003 één op de vijf leerlingen de school zonder diploma en in de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) betrof dit een kwart van de leerlingen (CBS, 2005). Voorts blijkt dat de uitval in het MBO het hoogst is in het eerste leerjaar.

---

⁶ Algemene Rekenkamer, blz 10, Werklozen zonder startkwalificatie 2006; Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 851, nrs. 1-2.

Figuur 1
Arbeidsmarktpositie voortijdige schoolverlaters van 15 tot en met 22 jaar

(Bron: Factsheets Voortijdig schoolverlaten 2007; enquête beroepsbevolking 2002-2005 gemiddeld)

Beleid ten aanzien van voortijdige schoolverlaters

In het kader van het Lissabon akkoord⁷ heeft het kabinet zich ten doel gesteld dat het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters in 2010 vijftig procent lager is dan in 2002. In dat jaar ging het volgens cijfers van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen om 70.500 jongeren, in 2010 moeten dat er dus nog maar 35.000 zijn. Van 2002 tot 2006 is het aantal schooluitvallers gedaald, maar nog onvoldoende om het streefcijfer voor 2010 te halen.

Een groot deel van de Tweede Kamer heeft op 3 april 2007 haar steun uitgesproken voor een wetsvoorstel om een kwalificatieplicht voor leerlingen tot 18 jaar in te voeren. Het verschil met de huidige leerplicht is dat leerlingen niet alleen verplicht zijn om naar school te gaan, maar ook verplicht zijn om een diploma van voldoende niveau te halen. Er is nog een wetsvoorstel in voorbereiding dat jongeren tot en met 23 jaar verplicht te leren, te werken of een combinatie daarvan. Volgens het coalitieakkoord wordt de leeftijd opgetrokken naar 27 jaar.

Aanpak van voortijdig schoolverlaten

Elke gemeente is verplicht om schooluitval te registreren en aan te pakken. In regio's zijn Regionale Meld- en Coördinatiefuncties (RMC) actief die alle schooluitvallers registreren en samen met scholen, zorginstellingen en gemeenten proberen te zorgen voor een adequate begeleiding. In sommige gemeenten zijn ook CWI en de sociale dienst vertegenwoordigd bij de RMC. CWI en de sociale dienst zijn echter niet betrokken bij de begeleiding van alle schooluitvallers. Hun rol is vooral van belang als de schooluitvallers willen gaan werken of bijstand willen ontvangen. In het algemeen hebben CWI en de sociale dienst daardoor nog geen bemoeienis met schooluitvallers jonger dan 18 jaar, behoudens in de sfeer van voorlichting door CWI over (de aansluiting van onderwijs op) de arbeidsmarkt. Wanneer het werk van CWI en

⁷ Nederland heeft de groep voortijdige schoolverlaters qua leeftijd anders afgebakend dan in het Lissabon akkoord is afgesproken. Nederland gaat uit van de groep jongeren van 12 tot 23 jaar. De doelstelling uit het Lissabon akkoord betreft de groep jongeren van 18 tot en met 24 jaar.

gemeenten goed aansluit bij het werk van de RMC, scholen en zorginstellingen kan voor elke schooluitval de voor hem meest geschikte begeleiding wordt ingezet.

1.2 Onderzoek

De inspectie heeft onderzocht wat de rol van CWI en sociale diensten is in de keten werk-inkomen die schooluitval kan voorkomen en herstellen. De probleemstelling van het onderzoek was:

Staat de uitvoering van centraal en lokaal arbeidsmarktbeleid door gemeenten en CWI ten aanzien van voortijdige schoolverlaters van 18 tot 23 jaar ten dienste van het behalen van een startkwalificatie of het hoogst haalbare scholingsniveau?

De probleemstelling heeft de inspectie gesplitst in drie deelvragen:

- Wat is het arbeidsmarktbeleid van CWI en gemeenten voor jongeren en voortijdige schoolverlaters?
- Hoe wordt het beleid door gemeenten en CWI uitgevoerd en hoe werken de organisaties daarin samen?
- Welke resultaten levert de uitvoering op?

Om deze vragen te beantwoorden heeft de inspectie in de periode mei 2006 tot begin 2007 acht casestudies uitgevoerd. Bij acht gemeenten heeft de inspectie bekeken welke rol CWI en gemeenten hebben en hoe ze daarbij samenwerken met de andere partijen. De casestudies bestonden uit diepte-interviews met betrokkenen en bestudering van lokale beleidsdocumenten, een beperkt aantal dossiers van bijstandsgerechtigden en informatie uit de registratiesystemen van CWI en gemeenten. De interviewverslagen zijn geverifieerd door de betrokkenen. De integrale casebeschrijvingen die per gemeente zijn opgesteld, zijn ook voor een reactie voorgelegd aan de betrokkenen.

De inspectie heeft voor de casestudies een aantal grote en kleine gemeenten geselecteerd van binnen en buiten de Randstad en met een hoge en lage jeugdwerkloosheid. Van CWI zijn de acht vestigingen onderzocht die bij deze gemeenten horen. De cases geven een gevarieerd beeld van de werkwijzen van CWI en gemeenten bij de ondersteuning van schooluitvallers. Daarmee biedt de inspectie inzicht in de verschillende wijzen waarop CWI en gemeenten de ondersteuning van schooluitvallers uitvoeren. De inspectie heeft niet onderzocht met welke frequentie de werkwijzen landelijk worden toegepast en doet daarom geen landelijk representatieve uitspraken over de ondersteuning van schooluitvallers.

1.3 Toezichtkader

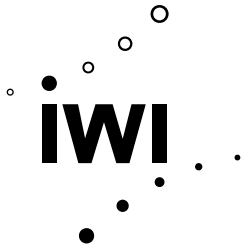
Voor de beoordeling van de dienstverlening door CWI en de sociale dienst van gemeenten let de inspectie op twee belangrijke toetspunten:

1 School boven werk boven uitkering

De schoolverlater wordt door CWI en de sociale dienst geholpen volgens het beleidsuitgangspunt 'school boven werk boven uitkering'. Hierbij komt dus de eventuele spanning tussen School first (school boven werk) en Work first (werk boven uitkering) aan bod. De schoolverlater krijgt diensten aangeboden die aansluiten op zijn mogelijkheden en beperkingen (maatwerk).

2 Alle voortijdige schoolverlaters zijn bekend en worden geholpen

CWI en de sociale dienst hebben contacten met het RMC en anderen voor het afvangen of de teruggeleiding van schooluitvallers. Dat houdt samenwerking in tussen de domeinen onderwijs en werk en inkomen en indien nodig met zorg en justitie. Kritische succesfactoren binnen de samenwerking zijn een op teruggeleiding ingericht uitvoeringsproces en een wederzijds toegankelijk registratiesysteem om de vorderingen van elkaars dienstverlening te raadplegen en effecten van dienstverlening te meten.

2 **Beleid van CWI en gemeenten**

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop gemeenten en CWI het landelijke beleid voor voortijdige schoolverlaters hebben vertaald naar eigen (arbeidsmarkt)beleid. Voorts gaat het in op de wijze waarop gemeenten en CWI met andere partijen hierin samenwerken.

2.1 **Centraal rijksbeleid**

Het rijk is verantwoordelijk voor het algemene arbeidsmarktbeleid, zorgt voor wet- en regelgeving en stuurt partijen aan via doelstellingen, prestatieafspraken en financiële prikkels. De nadere invulling van dit arbeidsmarktbeleid vindt regionaal en lokaal plaats.

Het scholings- en re-integratiebeleid (als onderdelen van het arbeidsmarktbeleid) is in sterke mate gedecentraliseerd. De ministers van SZW en OCW hebben vooral een stimulerende en faciliterende rol ten opzichte van de uitvoeringsorganisaties. De staatssecretarissen van SZW en OCW hebben daartoe op 31 oktober 2003 de Taskforce Jeugdwerkloosheid (TJ) ingesteld. Dit is een projectorganisatie die onafhankelijk van beide departementen functioneert. Een van haar doelstelling is een sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid. Het doel hiervan is dat iedere werkloze jongere binnen een half jaar weer aan de slag is of op school zit, zodat langdurige werkloosheid wordt voorkomen. De TJ heeft zich ten doel gesteld tot mei 2007 40.000 extra jeugdbanen voor jongeren tot 23 jaar te realiseren. Deze jeugdbanen moeten worden gemeld bij het CWI. De Taskforce Jeugdwerkloosheid heeft haar doel van 40.000 extra jeugdbanen begin 2007 gerealiseerd en zal in de loop van dit jaar worden opgeheven.

De verantwoordelijkheid voor de lokale/regionale arbeidsmarkt lag al bij de gemeenten, CWI en UWV, maar is nog versterkt door de invoering van de Wet SUWI en de WWB.

Naast de ketenpartners zijn er diverse andere partijen die een rol vervullen op de arbeidsmarkt. Hierbij moet worden gedacht aan de regionale platforms arbeidsmarkt (RPA's), de sociale partners, brancheorganisaties en scholingsinstellingen (ROC's). Iedere organisatie heeft zo zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Om tot een goed arbeidsmarktbeleid te komen is een goede samenwerking met deze partijen van belang.

Gemeenten

In de rapportage van SZW en VNG van februari 2006 over het gemeentelijke arbeidsmarktbeleid⁸ worden de hierboven vermelde rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid genoemd. De rapportage vermeldt dat het arbeidsmarktbeleid breder dient te worden gezien dan re-integratie; het gaat er ook om dat voorkomen wordt dat mensen werkloos worden of in een uitkering terechtkomen. Dit vergt een gezamenlijke benadering, niet alleen van de gemeenten, maar ook van de ketenpartners CWI en UWV.

Met betrekking tot jongeren en jeugdwerkloosheid is in vermelde rapportage wederzijds het belang onderstreept van het zoveel mogelijk voorkomen dat jongeren zonder startkwalificatie

---

⁸ Rapportage 'Verder in verbinding; Een gezamenlijke visie op het gemeentelijke arbeidsmarktbeleid', SZW en VNG februari 2006.

van school gaan en dat de inspanningen gericht moeten zijn op het in beeld brengen en houden van deze jongeren. Dit betekent dat het accent ligt bij School first.

Hiervoor is, zo wordt gesteld, naast een integrale aanpak binnen de gemeenten, een actieve samenwerking nodig met diverse lokale en regionale organisaties, zoals CWI voor de vacatures, ROC's voor de juiste opleidingen, RMC voor het registreren van voortijdige schooluitval en het terugverwijzen naar school, de onderwijsinstellingen voor het stimuleren van een goede beroeps- en opleidingskeuze, en bedrijven voor onder andere beroepsbegeleidende leerweg (BBL)-plaatsen, stages en dergelijke.

Op de wijze waarop gemeenten dit (kunnen) invullen wordt onder andere beschreven in de rapportage van RWI van juni 2006⁹. Daarin wordt ondermeer vermeld dat voor de verbreding van het re-integratiebeleid naar een arbeidsmarktbeleid het belangrijk is dat gemeenten binnen hun eigen organisatie verbindingen leggen met de portefeuilles economische zaken, onderwijs en zorg. In het geval van het jongerenbeleid gaat het om de verknoping van sociale zaken met onderwijs om zo tot een gezamenlijke aanpak van jeugdwerkloosheid en voortijdig schoolverlaten te komen. Voorts gaat het om het realiseren van leerwerkplekken en de inzet van educatiegelden.

Gemeenten moeten op het terrein van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt de samenwerking met regionale partijen zoeken. Deze samenwerking is noodzakelijk voor het bestrijden van voortijdig schoolverlaten en voor het matchen van vraag en aanbod van leerwerkplekken en stages.

Werkgevers, scholen en gemeenten hebben belang bij een betere aansluiting tussen het onderwijs en de regionale arbeidsmarkt. Jongeren die zich vanuit het onderwijs aanbieden op de arbeidsmarkt moeten aansluiting vinden bij de vraag op de regionale arbeidsmarkt.

Werkgevers willen goed opgeleide potentiële arbeidskrachten en scholen hebben belang bij leerlingen die kwalificaties hebben die aansluiten bij het bedrijfsleven. Goed praktijkgericht onderwijs is van groot belang om het aantal voortijdige schoolverlaters terug te dringen. Gemeenten hebben belang bij een goede aansluiting omdat zij verantwoordelijk zijn voor het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Investeren in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is voor gemeenten ook preventief beleid: jongeren die de aansluiting missen zijn de (jeugd)werklozen en WWB-cliënten van de toekomst.

CWI

CWI heeft een centrale rol in het arbeidsmarktbeleid, gegeven zijn wettelijke taken om werkzoekenden en vacatures te registreren en te matchen en daarmee uitkeringsafhankelijkheid te voorkomen of te bekorten, het verzamelen en analyseren van informatie ten behoeve van de betere werking van de arbeidsmarkt, en deze informatie ook toegankelijk te maken voor betrokken partijen.

---

⁹ Rapportage 'De regio centraal; Advies over afstemming en samenwerking op regionale arbeidsmarkten'; RWI juni 2006.

2.2 School boven werk boven uitkering

In deze paragraaf gaan we nader in op de wijze waarop de acht onderzochte gemeenten en de daaraan gelieerde CWI's het landelijk geformuleerde beleid hebben vertaald naar lokaal of regionaal beleid.

Gemeenten - doelen onderzochte gemeenten sluiten aan op beleidsuitgangspunten

VNG en SZW hebben met elkaar afgesproken¹⁰ dat het met betrekking tot jongeren en jeugdwerkloosheid belangrijk is dat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat jongeren zonder startkwalificatie van school gaan en dat de inspanningen gericht moeten zijn op het in beeld brengen en houden van deze jongeren. In het kader van dit onderzoek is bezien in welke mate deze ambitie een plek heeft gekregen in het lokale of regionale arbeidsmarktbeleid en op welke wijze dit beleid verder is uitgewerkt.

Uit de casestudies bij de acht gemeenten blijkt dat met uitzondering van één gemeente, geen specifiek beleid is ontwikkeld voor voortijdige schoolverlaters maar er is wel beleid voor jongeren in het algemeen. Daar waar wel sprake is van arbeidsmarktbeleid is dit meer in algemene termen gesteld, vooral gericht op (duurzame) uitstroom.

Het ontbreken van specifiek beleid voor de groep van voortijdige schoolverlaters wil niet zeggen dat deze acht gemeenten geen initiatieven ondernemen om de problematiek van voortijdige schoolverlaters aan te pakken. Die problematiek onderkennen de gemeenten wel degelijk, maar ze zijn verschillend in hun aanpak. Zo is er een gemeente waar sprake is van een regionaal model voor de sluitende aanpak van jongeren zonder startkwalificatie, bij een andere gemeente is de aanpak geregeld middels een regionaal convenant. Weer een andere gemeente heeft een bestuursopdracht geformuleerd ter voorkoming en bestrijding van jeugdwerkloosheid.

Hoewel de aanpak van voortijdig schoolverlaten per gemeente kan verschillen is er wel een grote mate van overeenstemming daar waar het gaat om de doelen. Voor voortijdige schoolverlaters staat terug naar school voorop, dan volgt het plaatsen van een voortijdige schoolverlater op een leer/werkbaan of een stageplaats en als dit niet lukt wordt de schoolverlater werk aangeboden al dan niet in een workfirst-project. In laatste instantie komt de uitkering in beeld. De inspectie concludeert dat de praktijk binnen de onderzochte gemeenten aansluit bij de algemeen geformuleerde beleidsuitgangspunten.

CWI centraal - doelen sluiten aan op beleidsuitgangspunten

CWI werkt haar wettelijke taken uit in haar jaarplannen. In die jaarplannen wordt ook specifiek ingegaan op werkloze jeugdigen (de jongeren) en als onderdeel van die jongeren ook de groep voortijdige schoolverlaters. Zo verwoordt CWI in haar jaarplan 2005 de doelstelling met betrekking tot jongeren als volgt:

- CWI stimuleert ontwikkeling en benutting van talent voor de arbeidsmarkt en voorkomt dan wel bekort de uitkeringssituatie door de werkloze jeugd tot arbeidsparticipatie te stimuleren

¹⁰ Rapportage "Verder in verbinding; Een gezamenlijke visie op het gemeentelijke arbeidsmarktbeleid", SZW en VNG februari 2006.

door middel van specifieke acties en arrangementen en door samen te werken met instellingen voor praktijkgericht onderwijs.

- CWI draagt zorg voor een transparante arbeidsmarkt. Specifiek voor jongeren heeft CWI een jongerenmodule ontwikkeld met interactieve componenten, zoals een forum en een helpdesk om rechtstreeks contact te leggen met de jongerenadviseurs op de CWI's.

Concreet vertaald naar de doelstellingen van CWI in de dienstverlening houdt dit in dat de inzet van CWI is om jongeren terug naar school te krijgen indien hij/zij niet over een startkwalificatie beschikt; de jongeren niet langer dan drie maanden zonder werk of studie zijn en intensief wordt bemiddeld op onder andere specifiek voor jongeren beschikbare (leer)banen.

De dienstverlening van CWI aan jongeren (Focus op Jongeren) is gericht op een sluitende aanpak waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat jongeren langer dan drie maanden werkloos zijn. Het betreft alle jongeren onder de 23 jaar. De dienstverlening heeft de volgende rangorde:

- 1) terug naar school als er nog geen startkwalificatie is behaald,
- 2) actief bemiddelen naar een (leer)baan,
- 3) actief bemiddelen naar een instapbaan of JOP¹¹/werkstage
- 4) overdragen naar gemeente of UWV voor re-integratie.

De intensiteit van de dienstverlening van CWI aan jongeren is afhankelijk van de kansen van de jongere op de arbeidsmarkt. Jongeren zonder startkwalificatie krijgen altijd een maatwerkarrangement op basis van het pluspakket. Dit betekent dat jongeren in het werkbestand van jongerenadviseurs komen, bij voorkeur één keer in de twee weken een bemiddelingsgesprek of workshop hebben en intensieve bemiddeling krijgen op vacatures. Er vindt door CWI gerichte werving en vervulling van vacatures voor jongeren plaats. Voorts worden de beschikbare instrumenten, zoals werken en leren, JOP en dergelijke benut.

De doelstelling om jongeren zonder startkwalificatie te bewegen terug naar school te gaan doet CWI in samenwerking met VMBO's, RMC's en ROC's (Regionale Opleidingscentra). Op steeds meer CWI's is een RMC-coördinator aanwezig.

Uit het jaarplan 2006 van CWI blijkt dat het voor 2005 geformuleerd beleid voor jongeren ook in 2006 wordt gecontinueerd. De aanpak om de jeugdwerkloosheid te bestrijden blijft prioriteit houden. Er wordt extra capaciteit ingezet waardoor intensieve persoonlijke dienstverlening mogelijk wordt. Uitgangspunt is een sluitende aanpak voor alle jongeren. Daarnaast worden jongeren zonder startkwalificatie gestimuleerd om deze alsnog te halen al dan niet in combinatie met een leerbaan. Het Jongerenbeleid CWI 2007 noemt ook preventieve activiteiten op scholen en probeert voortijdige schoolverlaters op te sporen en jongeren te verleiden naar het CWI te komen.

Het beleid van CWI sluit hiermee aan bij de algemeen geformuleerde beleidsuitgangspunten voor voortijdige schoolverlaters.

---

¹¹ JOP is een Jongeren ontwikkelings- of ervaringsplaats.

CWI lokaal - doelen sluiten aan op beleidsuitgangspunten

De acht lokale CWI vestigingen die in het kader van het onderzoek zijn bezocht hanteren in hun dienstverlening aan voortijdige schoolverlaters de centraal geformuleerde beleidsuitgangspunten. Het centrale beleid is daarmee lokaal beleid: intensieve dienstverlening aan voortijdige schoolverlaters met als doel de schoolverlaters in eerste instantie terug naar school te geleiden en als dat niet lukt de schoolverlater alsnog via een leer/werkbaan een startkwalificatie te laten behalen.

2.3 Alle voortijdige schoolverlaters bekend en geholpen

Voorkomen moet worden dat jongeren zonder startkwalificatie van school gaan en de inspanningen moeten gericht zijn op het in beeld brengen en houden van deze jongeren. Hiervoor is naast een goede registratie van voortijdige schoolverlaters een goede samenwerking noodzakelijk tussen partijen die verantwoordelijk zijn voor de dienstverlening aan voortijdige schoolverlaters.

In dit onderzoek bij de acht gemeenten en de acht CWI-vestigingen is gekeken welke vormen van samenwerking er bestaan en op welke wijze voortijdige schoolverlaters in beeld komen.

Samenwerkingsmodellen

In één van de onderzochte gemeenten is geen samenwerkingsmodel en geen jongerenloket aangetroffen. Als argument hiervoor werd gegeven dat de jeugdwerkloosheid en schooluitval in dat gebied dusdanig laag is, dat specifieke samenwerking of een jongerenloket overbodig is¹².

In de overige onderzochte CWI-gemeenten is er een vorm van een samenwerkingsmodel aangetroffen. De - al dan niet fysieke - jongerenloketten hangen onder deze samenwerkingsmodellen, of vloeien eruit voort. De betrokken partijen zijn in ieder geval CWI, de GSD alsook de dienst Onderwijs van de gemeente. Het RMC is bijna altijd een deelnemende partij in de samenwerking en het ROC/onderwijs vaak, maar niet altijd. Soms is het UWV ook betrokken bij de samenwerking. De maatschappelijke- en zorginstanties zijn indirect betrokken. Dat houdt in dat als de inschatting is dat de inschakeling van een zorginstantie nodig is, deze erbij wordt betrokken. De jongerenloketten zijn niet altijd fysiek in één gebouw gehuisvest, maar er is wel sprake van afstemming van dienstverlening. Doordat partijen bij elkaar zitten, worden de lijnen korter, en zou de jongere sneller geholpen kunnen worden.

Een jongerenloket kan als voordeel hebben dat een gezamenlijke diagnosestelling wordt gesteld, wat dan verder gaat dan een ketenmodel met alleen overdrachten. In zoverre kon worden vastgesteld is daar nog geen sprake van.

---

¹² De jeugdwerkloosheid in deze gemeente is minder dan één procent en er waren bij het CWI slechts twee gevallen bekend in deze gemeente die bekend stonden als voortijdige schoolverlater. Bij nader onderzoek bleken ze geen voortijdige schoolverlater te zijn.

Jongerenloketten

Daar waar een Jongerenloket aanwezig is – waar GSD, UWV en CWI samen zitten voor jongeren tot 23 jaar – neemt de gemeente de regiefunctie op zich als er maatschappelijke zorg ingeschakeld moet worden. Het inschakelen van maatschappelijke zorg is een belangrijke factor, aangezien voortijdige schoolverlaters vaak kampen met verschillende problemen, zoals leer-, gedrags-, cognitieve problemen, maar ook problemen in hun directe omgeving (scheiding ouders, overlijden naaste, middelengebruik, etc.). Juist de maatschappelijke zorg kan een bijdrage leveren in het wegnemen of verminderen van deze problemen/belemmeringen bij jongeren, zodat ze bijvoorbeeld weer terug naar school kunnen.

Het RMC verzorgt de begeleiding bij de weg terug naar school. Het RMC is vaak één van de partijen in het Jongerenloket (maar niet overal). Het RMC krijgt van het CWI meldingen binnen van voortijdige schoolverlaters en omgekeerd koppelt zij aan het CWI ook terug wie zij doorverwijzen naar het CWI. In enkele gevallen is er periodiek overleg over de meldingen en verwijzingen. Indien het RMC de regiefunctie op zich heeft genomen coördineert zij de activiteiten voor de voortijdige schoolverlater. Het RMC onderhoudt de contacten met de scholen.

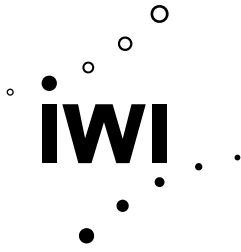
In het geval dat er geen jongerenloket aanwezig is, bemiddelt CWI naar werk, doet aan preventie van schooluitval door het geven van voorlichting ook op scholen, haalt vacatures binnen voor jongeren bij werkgevers in de regio, zet competentietesten in en meldt de schooluitval bij RMC. In gevallen waarin sprake is van een problematiek, die eerst moet worden opgelost, vindt doorverwijzing plaats naar de gemeente voor de aanvraag van een uitkering.

Casus- en/of afstemmingsoverleg

Binnen de samenwerkingsvormen is (al dan niet in de vorm van een jongerenloket) in bijna alle gevallen sprake van een vorm van afstemmingsoverleg tussen uitvoerders en/of casuïstiekbespreking. Afstemming vindt bijvoorbeeld plaats in de vorm van multidisciplinaire teams of trajectcommissies. De deelnemers zijn minimaal CWI en gemeente (of UWV), RMC en/of ROC, en, afhankelijk van de problematiek, zorgverleners, hulpverleners of maatschappelijke instanties.

Behalve het oplossen van de problemen van de jongeren, proberen partijen (met name CWI en gemeente) werkgevers te bewegen om leer-werktrajecten te creëren en jongeren in dienst te nemen. Eén van de constructies die is waargenomen om leer/werkbanen aantrekkelijk te maken voor werkgevers, is de zogenaamde no-risk polis. Hierbij draagt de werkgever geen financieel risico wanneer hij een jongere een leer/werkbaan biedt.

Kortom in bijna alle gevallen zijn de – al dan niet fysieke – jongerenloketten en de verschillende vormen van afstemmingsoverleggen de instrumenten voor de partijen om de samenwerking praktisch vorm te geven en uit te voeren. Daarbinnen hebben ze de mogelijkheid om voor de voortijdige schoolverlater bestemde instrumenten in te zetten, waarover ze vanuit hun eigen organisatie beschikken. Welke instrumenten worden ingezet, is afhankelijk van wat noodzakelijk is op dat moment voor de voortijdige schoolverlater. In de casus van de gemeente met een lage jeugdwerkloosheid en weinig schooluitval is niet gekozen voor een gestructureerd overleg. In het geval van schooluitval vindt binnen deze gemeente op ad hoc basis afstemming met

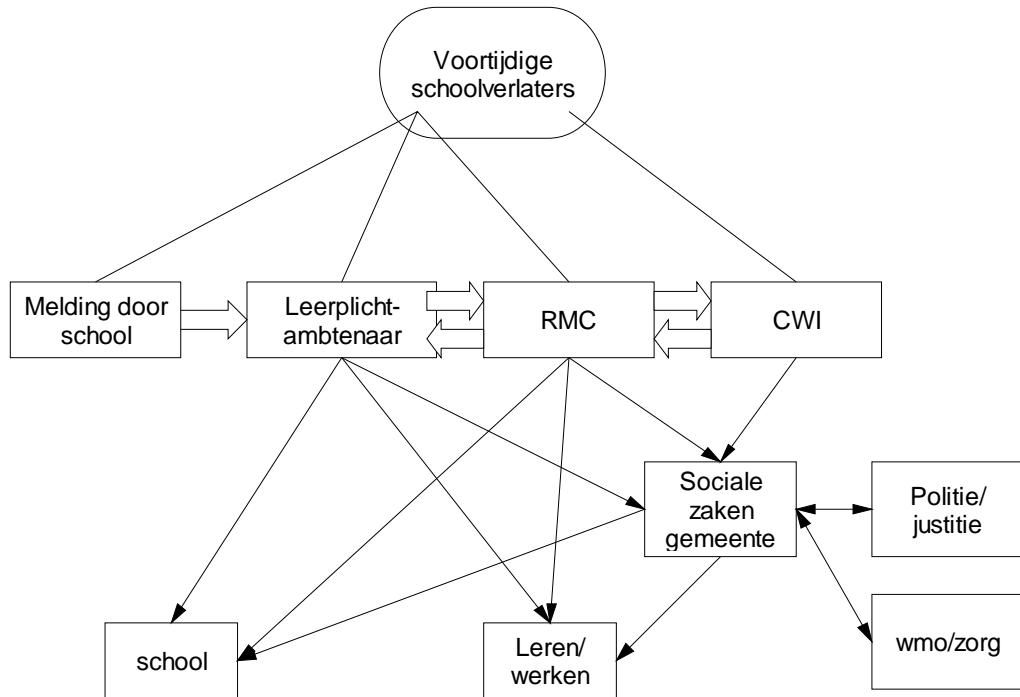
onder andere CWI plaats. Daar is voor deze werkwijze gekozen vanwege de korte lijnen tussen de betrokken partijen.

Voortijdige schoolverlaters in beeld

Bij de onderzochte gemeenten zijn verschillende routes aangetroffen voor het opvangen van voortijdige schoolverlaters:

- *ROC-RMC; de keten werk en inkomen komt (nog) niet in beeld*
Waar sprake is van intensieve contacten tussen ROC's en het RMC komen voortijdige schoolverlaters aanvankelijk niet in aanraking met de keten werk-inkomen. Melding door het ROC aan het RMC leidt tot inschakeling van de leerplichtambtenaar die zich richt op de terugkeer van de jongere naar school. Daarmee vergelijkbaar is de situatie waarin de gemeente de opvang van voortijdige schoolverlaters belegt bij de dienst onderwijs, alvorens er sprake kan zijn van doorzending naar de sociale dienst voor een uitkering. Ook komt het voor dat een speciaal trajectbureau van het RMC voor de terugleiding naar school zorgt.
- *RMC-CWI-gemeente*
In de route via het CWI zijn twee varianten aangetroffen. Uitgaande van het accent op school-first blijkt dat het RMC aan de poort van de keten werk-inkomen deelneemt in de opvang, bijvoorbeeld in geval van het jongerenloket. De andere variant is de constructie waarin het RMC een filterende rol heeft voorafgaand aan de keten Werk en Inkomen na aanlevering door een servicepunt van CWI-ROC dat tevens de VSV registratie doet.
- *CWI-RMC-gemeente*
In situaties waarin het RMC niet direct betrokken is bij de keten Werk en Inkomen regelt het CWI de filtering op voortijdige schoolverlaters. In de onderzochte gemeenten betekende het accent op school-first dat direct doorgeleiding plaatsvindt naar het RMC of een steunpunt onderwijs, dan wel na een zelf gevoerd indringend gesprek door bijvoorbeeld de speciale jongerenconsulent. Vooropgesteld dat de voortijdige schoolverlater zelf ook terug wil naar school. Als na indringende gesprekken de jongere toch niet terug wil naar school dan wordt hij bemiddeld naar leer/werkcombinaties en in laatste instantie alleen naar werk.

Figuur 2
De weg terug naar school voor de voortijdige schoolverlater

3 Uitvoering door CWI en gemeenten

In het vorige hoofdstuk is beschreven welke samenwerkingsvormen en beleidsuitgangspunten gehanteerd worden in de acht cases die zijn onderzocht. In dit hoofdstuk komt de praktijk van de uitvoering aan de orde in het licht van de toetspunten 'school boven werk boven uitkering' en 'alle voortijdige schoolverlaters zijn bekend en worden geholpen' (zie paragraaf 1.3).

3.1 School boven werk boven uitkering

Alle onderzochte gemeenten en CWI-vestigingen onderschrijven het uitgangspunt dat voortijdige schoolverlaters eerst terug zouden moeten keren naar school om een startkwalificatie te halen. Als hij niet wil of kan, wordt ingestoken op het behalen van een startkwalificatie of een hoogst haalbaar niveau via een combinatie van leren en werken. Daarna heeft werk de voorkeur boven het genieten van een uitkering. Deze prioriteitsvolgorde wordt door iedereen als algemeen uitgangspunt bij de dienstverlening geaccepteerd.

In de praktijk hebben zowel CWI als gemeenten hetzelfde doel voor ogen, te weten: terug naar school en het behalen van een startkwalificatie. Uitstroom naar regulier werk is een laatste optie. In deze optie schuilt volgens de inspectie het risico dat de schoolverlater geen startkwalificatie haalt en daarmee een relatief slechte positie op de arbeidsmarkt houdt. Het CWI is van mening dat wanneer een jongere geen scholing wil, regulier werk beter is dan thuiszitten met een uitkering en constateert dat dan werkgeversbranches vaak hun verantwoordelijkheid voor verdere scholing nemen.

Het uitgangspunt is maatwerk

CWI en de sociale diensten proberen maatwerk te leveren voor alle cliënten en dus ook voor voortijdige schoolverlaters. Bij de onderzochte gemeenten en CWI-vestigingen wordt bij de intake van de jongeren veelal geen gebruik gemaakt van vastgelegde protocollen en werkinstructies. Wel is er sprake van een (binnen de eigen gemeente, informeel overeengekomen) handelingspraktijk of procedure.

CWI en de sociale diensten gebruiken verschillende methoden en instrumenten om jongeren terug te geleiden naar school. Bij de intake spreken zij indringend in op de jongere door de nadelen van werken en de voordelen van school aan te geven. Daarbij worden de beweegredenen van de jongere onder de loep genomen, de problemen die met stoppen te maken hebben en het realiteitsgehalte van de denkbeelden van de voortijdige schoolverlater over wat er te koop is met een onafgemaakte opleiding. In deze fase wordt verder gebruik gemaakt van diagnosemiddelen als een competentietest, een talentenmeter en een assesment. Andere instrumenten zijn de vacaturesite van het CWI, onbetaalde stages vanuit de uitkering, Work-first trajecten met zonodig kinderopvang (in het geval van alleenstaande ouders/tienermoeders), premies voor afronden scholing of stage, loonkostensubsidie (brugbanen), persoonsgebonden budget, etc.

Uit efficiency overwegingen vindt de inzet van een aantal instrumenten groepsgewijs plaats, evenzo als het gaat om het maken van afspraken met praktijkscholen over het opnemen van voortijdige schoolverlaters. Daarnaast heeft groepsgewijze inzet van middelen volgens het CWI ook een inhoudelijke meerwaarde, in de zin van een onderlinge (h)erkenning van problemen, een onderlinge ondersteuning en het wederzijds van elkaar leren door jongeren.

In de uitvoering houdt men wel rekening met de wensen van de voortijdige schoolverlater bij het uitzetten van trajecten, vanuit de visie dat een traject alleen maar slaagt als de voortijdige schoolverlater er zelf achter staat. Het probleem dat hierbij optreedt, is dat de wens van de jongere niet in alle gevallen aansluit bij de vraag van de arbeidsmarkt, of het aanbod van de school. Bijvoorbeeld de wens om kapper of automonteur te worden, terwijl er vraag is naar administratief personeel. Vanuit het CWI en onderwijs wordt hierop in een aantal gevallen bepaald dat niet met een opleiding mag worden begonnen zonder dat werk en/of een stageplaats beschikbaar is.

3.2 Alle voortijdige schoolverlaters zijn bekend en worden geholpen

Indien sprake is van problemen die het terug gaan naar school of het aanvaarden van werk belemmeren, vindt doorgeleiding plaats naar de gemeentelijke sociale dienst (GSD) of naar UWV voor een uitkering en een re-integratietraject (of een eventueel zorg-/hulpverlenings-traject). De oriëntatie op scholing of een leer-werkplek komt dan pas aan de orde als de belemmeringen zijn opgeheven. Volgens de uitvoering gaat het in gevallen van doorverwijzing voor een uitkering om jongeren met een meervoudige problematiek. In de uitvoering blijkt bij de voortijdige schoolverlaters ook sprake te zijn van crimineel gedrag, schuldsituaties en drugs- en alcoholgebruik. In probleemgevallen is er veel begeleiding nodig op het gebied van wonen, financiën en opbouw van het sociale netwerk.

Belemmeringen voor de jongeren bij het voorop laten staan van de teruggang naar school zijn divers zoals de hoogte van het schoolgeld, het ontbreken van kinderopvang voor tienermoeders, onvoldoende capaciteit van scholen (wachtlijsten). De onderzochte CWI-vestigingen en sociale diensten houden rekening met deze omstandigheden, maar trekken daarbij nog te weinig gezamenlijk met andere partijen op.¹³

Begeleiding vindt plaats door de dienstverlener voor zover de voortijdige schoolverlater onder die dienstverlening valt. Nazorg in de zin van een check of het behalen van een startkwalificatie ook echt wordt gehaald, komt niet voor. Hieruit blijkt dat er gehandeld wordt binnen de kaders van de eigen organisaties. Gezien het feit dat voortijdige schoolverlaters vaak te kampen hebben met een meervoudige problematiek is dit een groot risico.

CWI en gemeenten noemen zelf verschillende knelpunten in de samenwerking met de andere organisaties en het in beeld houden van voortijdige schoolverlaters:

---

¹³ Dit blijkt vooral uit het ontbreken van een gezamenlijke diagnosestelling. De beleidsterreinen onderwijs, zorg en werk en inkomen zijn zelden op elkaar afgestemd. Er vindt wel doorverwijzing plaats.

- Deelnemende partijen denken teveel vanuit de organisatiedoelen en niet vanuit het collectieve belang of de behoefte van de cliënt
- Het 'Out of the box-denken', dat wil zeggen andere partijen inschakelen, gebruik van instrumenten van andere organisaties gebeurt nog onvoldoende
- Er zijn cultuurverschillen tussen de organisaties in de keten die echte samenwerking belemmeren, waardoor aansluitende trajecten ontbreken en jongeren 'kwijtraken'
- Wachtlijsten zijn niet up-to-date en de meldingen van ROC naar RMC zijn niet structureel en onvolledig
- De ketenbenadering blijkt goed te werken voor de overdracht, maar niet voor integrale dienstverlening (gezamenlijke benadering)
- De organisaties zijn niet bij elkaar gehuisvest
- ROC's doen weinig in de preventieve sfeer

Registraties zijn niet actueel

Contact over herkende schooluitvallers is goed, maar er 'verdwijnen' ook veel schoolverlaters. Via de samenwerkingsverbanden is er voldoende contact over de schooluitvallers. Ten minste, voor zover de schooluitvallers door de partijen worden onderkend en geregistreerd. De registraties zijn echter niet altijd actueel, waardoor niet alle schooluitvallers in beeld zijn. Geen van de bevraagde gemeenten meende een volledig zicht te hebben op de omvang van het aantal voortijdige schoolverlaters. Veelal verschilt de bron van registratie, is de mate van vervuiling van het bestand niet bekend en is er sprake van 'verdwenen groepen' jongeren. Het blijven volgen van de jongere, of in ieder geval de mogelijkheid om zicht te houden op de jongere ontbreekt.

Drie van de onderzochte gemeenten geeft aan in de praktijk wel actie te ondernemen om de registraties te schonen en de verdwenen groepen te traceren. Deze acties bestaan uit het aanschrijven van jongeren via het bestand van het bevolkingsregister, koppeling met de bestanden van de Informatie Beheer Groep (IBG), en het inzetten van zogenaamde 'veegploegen', die (hang)jongeren benaderen en naar hun daginvulling en schoolbezoek vragen. Bestandskoppeling om inzicht te krijgen in de achtergronden van voortijdige schoolverlaters of ten behoeve van hun traceerbaarheid ziet de uitvoeringsorganisaties als optie, maar passen ze nog niet toe.

Registraties dienstverlening sluiten niet op elkaar aan

Vrijwel elke onderzochte gemeente registreert op individueel niveau of een klant voortijdige schoolverlater is. Dat geldt ook voor de bestemming bij uitschrijven. De gemeente gebruikt een cliëntvolgsysteem (CVS). Dit systeem verschilt van Sonar, het systeem dat CWI's hanteleren.

Doorgaans wordt er niet gecommuniceerd met het schooldomein over de inhoud en resultaten van ingezette trajecten. Evenmin over behaalde resultaten na de teruggang naar school.

De adviseurs bij alle CWI vestigingen gebruiken bij hun werk het ICT systeem Sonar. Zij leggen in Sonar gegevens vast over de klant en over de handelingen die zij voor deze klant verrichten. In Sonar wordt onder meer de doelgroep aangegeven, het feit of er wel of niet een

startkwalificatie is, welke bemiddelingsactiviteiten er verricht zijn en de reden van uitschrijving. Het is geen monitorinstrument. Het systeem genereert standaardgegevens. Als een score-item wijzigt is de historie niet meer terug te vinden.

Via Sonar kan de CWI adviseur gebruik maken van informatie over de klant die bij andere ketenpartners bekend is. Andersom kunnen de ketenpartners ook de informatie van het CWI gebruiken. In beide situaties zal het kunnen raadplegen wel vooraf geregeld moeten zijn.

Het risico dat jongeren uit beeld raken van de hulpverleners/professionals is volgens de inspectie aanwezig, alleen al als de manier van registreren in beschouwing wordt genomen. De huidige registratiesystemen tussen CWI/gemeente en bijvoorbeeld RMC, scholen, en andere partijen die een rol spelen in de aanpak van voortijdig schoolverlaten, zijn niet compatibel.

Bij verhuizingen is bijvoorbeeld vaak niet bekend waarheen. Jongeren worden uitgeschreven door RMC, CWI of gemeente en niet meer gevolgd. Wanneer ze bij de volgende schakel uitvallen, heeft het RMC, CWI of de gemeente hier geen zicht meer op. Er is meestal geen nazorg of terugkoppeling door scholen waarheen de jongere is verwezen.

Nazorg wordt zelden verleend

Slechts bij één (grote) gemeente wordt nazorg verleend en wel na uitstroom naar werk. Dat gebeurt gedurende zes maanden door het re-integratiebedrijf. Door de gemeenten zelf vindt nazorg plaats gedurende één maand na beëindiging uitkering, werkervaringsbaan, of school. Dit heeft ermee te maken dat gemeenten een premie kunnen verstrekken na een maand regulier werk of het behalen van een diploma voor een opleiding of cursus die de gemeente noodzakelijk vond voor aan het werk te kunnen gaan. Dat is wat anders dan een opleiding voor een startkwalificatie.

Effectiviteit ondersteuning wordt niet onderzocht

De organisaties in de keten registreren wel gegevens over de voortijdige schoolverlaters, maar de registratie beperkt zich tot de duur van de eigen dienstverlening. Terugkoppeling of de voortijdige schoolverlater wel of geen startkwalificatie heeft gehaald vindt niet plaats. Daarbij speelt als knelpunt dat de registratiesystemen van de verschillende organisaties niet op elkaar aansluiten. Er is daardoor niemand die kan onderzoeken of de dienstverlening effectief is.

4 Conclusies

De inspectie heeft bij acht gemeenten onderzocht op welke wijze CWI en de sociale dienst voortijdige schoolverlaters ondersteunen. Daarbij was specifieke aandacht voor beleid en uitvoering. -De inspectie heeft met name op twee toetspunten gelet: 'school boven werk boven uitkering' en 'alle voortijdige schoolverlaters zijn bekend en worden geholpen'. Doordat in het onderzoek gekozen is voor variatie en niet voor representativiteit kunnen de resultaten niet vertaald worden naar een landelijk beeld van de wijze waarop CWI en gemeenten schoolverlaters ondersteunen.

School boven werk boven uitkering

De schoolverlater wordt door CWI en de sociale dienst geholpen volgens het beleidsuitgangspunt 'school boven werk boven uitkering'. De eventuele spanning tussen School first en Work first is niet aangetroffen. De schoolverlater krijgt diensten aangeboden die aansluiten op zijn mogelijkheden en beperkingen (maatwerk).

Hoewel de aanpak van voortijdig schoolverlaten per samenwerkingsverband kan verschillen, is er een grote mate van overeenstemming over de doelen. Eén van de acht gemeenten heeft ook specifiek beleid geformuleerd voor voortijdige schoolverlaters. Alle gemeenten en CWI-vestigingen nemen initiatieven om voortijdig schoolverlaten te verminderen. Terug naar school staat voorop, dan volgt het plaatsen van een voortijdige schoolverlater op een leer/werkbaan of een stageplaats en als dit niet lukt wordt de schoolverlater werk aangeboden, eventueel in een Work-first-project. In laatste instantie komt een uitkering in beeld. Het betreft voornamelijk een handelingspraktijk.

De dienstverlening gaat bij alle onderzochte CWI-vestigingen en sociale diensten zoveel mogelijk uit van maatwerk. CWI en gemeenten proberen aan te sluiten bij de kansen en beperkingen van de cliënten. Het ontbreken van een startkwalificatie is een van de beperkingen die de dienstverleners proberen op te lossen. De sociale diensten en CWI houden echter niet alleen rekening met de kansen en beperkingen van de cliënt. Ze wegen ook af wat de mogelijkheden op de arbeidsmarkt zijn. Uit efficiency overwegingen wordt ook gebruik gemaakt van groepstrainingen.

Veel voortijdige schoolverlaters hebben te maken met een meervoudige problematiek. Naast problemen met school, hebben ze bijvoorbeeld ook problemen thuis, met drugs of met schulden. De onderzochte CWI-vestigingen en sociale diensten houden rekening met deze omstandigheden, maar trekken daarbij nog te weinig gezamenlijk met andere partijen op.

Niet alle voortijdige schoolverlaters zijn bekend en worden geholpen

CWI en de sociale dienst werken samen met het RMC en anderen voor het afvangen of de teruggeleiding van schooluitvallers. Men treedt evenwel weinig gezamenlijk op maar

meestal na elkaar. Een tekortkoming in de samenwerking is het ontbreken van een wederzijds toegankelijk registratiesysteem om de vorderingen van elkaars dienstverlening te raadplegen en effecten van dienstverlening te meten.

De onderzochte CWI-vestigingen en sociale diensten werken op verschillende wijzen samen met andere betrokken partijen, zoals scholen, RMC, UWV en zorginstellingen. Bij één gemeente was er echter geen samenwerking geregeld, omdat schoolverlaten in die gemeente niet een groot probleem is. Daar werd wel af en toe casuïstiek besproken. In bijna alle onderzochte samenwerkingsverbanden is de RMC betrokken, ook maakt vaak een regionaal opleidingscentrum (ROC) deel uit van de samenwerking. In een aantal gemeenten functioneert een specifiek jongerenloket waarin CWI, UWV en de sociale dienst samenwerken bij de dienstverlening aan jongeren tot 23 jaar. De samenwerking is meestal vormgegeven als een ketenmodel. De organisaties proberen op elkaar aan te sluiten, maar benaderen de voortijdige schoolverlaters niet gezamenlijk. Organisaties werken vooral vanuit hun eigen doelen en weinig of niet vanuit gezamenlijke doelen.

Een grote beperking bij de samenwerking is de registratie van schoolverlaters. Elke organisatie heeft zijn eigen systeem om cliënten te registreren. Die systemen sluiten vaak niet op elkaar aan, waardoor de gegevens van cliënten niet eenvoudig van de ene organisatie naar de andere kunnen worden overgebracht. Elke organisatie registreert de resultaten van de eigen dienstverlening en stopt met registreren als een cliënt wordt overgedragen of om een andere reden uit het zicht van de organisatie verdwijnt. Weinig organisaties verlenen nazorg voor hun dienstverlening of ze doen dat maar voor een korte tijd. Geen van de onderzochte organisaties heeft daardoor een totaaloverzicht en geen van hen kan aangeven of zij alle voortijdige schoolverlaters weet te bereiken.

Alle onderzochte partijen volgen de resultaten van hun eigen dienstverlening, maar niemand houdt de uiteindelijk behaalde resultaten bij na doorgeleiding. Daardoor is de effectiviteit van de dienstverlening aan voortijdige schoolverlaters niet bekend.

